

Om kjærligheten, mørket og flyvedyktige barn

Vinnerbøkene fra Den nordiske barnebokkonkurransen 1999 er klare. To av bøkene handler om barn som opplever at foreldre skiller lag. Den tredje tar oss med inn i fantasiens rike. Forhåpentligvis er de så gode at barna får lyst til å lese dem.

KONKURRANSEN er kommet i stand ut fra erkjennelsen om at mange barn slutter å lese bøker kort tid etter at de har lært kunsten. Derfor var ønsket å nå unge lesere «med spennende og uimotståelige bøker». Med dette utgangspunktet skal man kanskje forvente store leseopplevelser i de tre beste bøkene for barn som ble plukket ut. Disse er den norske boka *Kjærløik på pinne* fra Ouagadougou av Rønnaug Kleiva, *Den mørke skogen* av svenske Cecilia Modig, og danske *Guten med sølvhjelm* av Hanne Kvist, alle på nynorsk i Norge.

Velkjent tema

Kjærløik på pinne fra Ouagadougou har et tema som er velkjent i norske barnebøker. Det handler om skilsmissebarnet, som her bor hos pappa. Pappa får ny partner og skilsmissebarnet motarbeider forholdet etter beste evne, men må til slutt innse at den sllemme stemoren er ganske snill. Til tross for denne tematiske gjengangeren er boka forfriskende ny og elegant i sin behandling av stoffet. Dette skyldes for så vidt ikke noen overraskende vinklinger innholdsmessig, men at den er svært velskrevet, morsom og samtidig ganske innsiktsfull. Hovedpersonen Katja er vant til pappas stadige utskiftinger av venninner og til å manipulere ham dit

hun vil. Krisa kommer når hun plutselig presenteres for hans store kjærlighet, som til og med skal være med til sommerhuset. Katja må tilbringe ferien med en dødsførelst pappa som ikke lenger er bare hennes. Men hun er en oppfinnsom og viljesterk liten sabotør med et brennende ønske om at mamma og pappa må finne sammen igjen.

Fortellinga spiller på mange sorgmuntre strenger, med skrå blikk på det moderne forsmøtne barn og på voksne som periodevis ikke skjønner så mye av en liten, ensom fighter. Katja er vel utstyrt, materielt sett, hun får alltid penger og godteri nok, hun får kjøpe kebab og pizza i kiosken alle gangene hun er alene hjemme, og ikke minst, hun har mobiltelefon, slik at hun alltid kan nå mamma som redder verden i Afrika, (Ouagadougou). Det er bare det at mamma sjelden svarer, og i grunnen har nok med verden. Man legger ikke vekk denne boka før siste side er lest. Den kaller på mange følelser både latter, sinne og medfølelse. Personskildringene er gode, spesielt av den utspøkule smårampete og slårbare jentungen. Boka er lett tilgjengelig og vil urvisomt appellere, - først og fremst til jenter. En eventuell kritikk er at den kunne vært mer spennende komponert.

Den mørke skogen handler også om en sommer, og om et barn som skal bli kjent med en ny foreldrekjæreste. Vi møter Ademir fra Bosnia, flyktning i Sverige. Her bor han med moren sin, de har rømt fra krigen etter at faren ble drept. Nå har moren truffet en ny svensk mann, han er skilt og har tre barn. Han har dessuten et torp i de svenske skoger, og her tilbringer Ademir og moren sommerferien sammen med hans familie. Dette er likevel en helt annerledes bok enn *Kjærløik på pinne*. Her er det Ademirs indre utvikling vi følger. Han er en ensom og trist gutt, blir mobbet på skolen og har opplevd mye annet enn svenske barn har. Han leter etter feste i tilværelsen, etter ro og etter mot. Sommers møte med den mørke skogen og vennskapet med en stor, sky hund der blir skjellsettende for ham. Det fanger ham mer og mer, og han isolerer seg fra de andre. Et sagn om en spøkelseshund er med og gir en litt uhyggelig undertone.

Vi aner at dette kan vippe flere veier, men etterhvert får Ademir også andre venner. Fortellerstemmen er stille, alvorlig og ekte. Forfatteren er politisk saksykdyndig i flyktningsspørsmål og har god innsikt i denne problematikken.

Boka feng- et denne leseren mest i første del, den blir mer ordinær handlingsorien-

Nye barnebøker

Rønnaug Kleiva
Kjærløik på pinne fra
Ouagadougou

Cecilia Modig
Den mørke skogen

Hanne Kvist
Guten med sølvhjelm
Det Norske Samlaget

«...Om bøkene ikke byr på den helt aller største, fantastiske leseopplevelsen, så er dette fine, - bederlig gode barnebøker...»

Anmeldt av Vera Grønberg Aubert

tert mot slutten, der «to kjekke gutter ordner opp».

Uvanlig

Guten med sølvhjelm skiller seg fra de andre to ved at den bruker fantastiske elementer, og dens persongalleri er også noe uvanlig. I denne boka fortelles det om Jon som har fått en lille søster som ikke er som andre barn. Hun har nemlig vinger. Dette er såpass vanskelig for foreldrene at de velger å selge henne. Foreldrene er ikke akkurat verdens beste ellers heller. Men Jon elsker denne lille søsteren, det er i grunnen han som har hatt omsorgen for henne hele tiden. Så han drar med sykkel og sølvhjelm sin ut i de danske skove for å hente lille Liv hjem igjen. I kompaniskap med en fargerik, fet og en smule forfyllet hjelper, finner han et oppbevaringshjem der barn med vinger holdes fanget til de er flyvedyktige. Da klippes vingene av dem med digre, groteske sakser. Jons kamp blir å befri Liv og de andre barna fra den onde greven som styrer dette hjemmet.

Pirrer

Boka har en spennende idé og en bruk av metaforer som pirrer fantasien. Den gir leseren mye å spinne videre på, både fordi slutten er nokså åpen, og fordi det er mange muligheter for å trekke paralleller til virkeligheten. For eksempel kan man grunne på hva vingene egentlig symboliserer, og hvordan vi behandler barn som skiller seg ut og kanskje skal fly høyt. Boka har også mange humoristiske passasjer, ikke minst de som er forårsaket av et visst kulturskille mellom hva man tillater seg i en norsk og en dansk barnebok. Den er i tillegg direkte skummel i skildringer på barnehjemmet. Likevel er den noe ujevn, med en del dødpunkter i fortellingen. Jeg er ikke sikker på at den vil oppleves «uimotståelig» for en tåring. Den yter en viss motstand fordi det er perioder med for mye tomatr.

I dette knippet av vinnerbøker er det altså, tross noen ytre likheter, nokså god spredning, både i tema og vanskegrad. Det er flott, da når man forskjellige leserer. Om bøkene ikke byr på den helt aller største, fantastiske leseopplevelsen, så er dette fine, hederlig gode barnebøker.

ILLUSTRASJON AV RITA ENDESTAD FRÅ BOKA
KJÆRLØIK PÅ PINNE FRÅ OUAGADOUGOU

Det Norske Samlaget i **fakta**
Norge, Forlaget Forum i

Danmark og Bokforlaget Natur og Kultur i Sverige har samarbeidet om Den nordiske barnebokkonkurransen 1999. Av de manuskriptene som kom inn til konkurransen, ble en vinner plukket ut fra hvert land. Vinnerbøkene ble gitt ut i mars i alle tre landene - på de respektive landenes språk.